

P. 11
34

ANUL III Nr. 36

Nu se împru-
mută acasă.

NOEMVRIE, 1937

APOSTOLUL

—• REVISTA DIDACTICA ȘI LITERARA •—

SUMARUL:

1. Școale și dascăli din vechime . . . Victor Țăranu
2. Apercepția . . . . . Mih. Cojocaru
3. După douăzeci și cinci de ani . . . Victor Andrei
4. M. S. Marele Voievod Mihai . . . Ion Arnăutu
5. Natura în pasteluri . . . . . T. Grosu
6. Hrisov . . . . . George Moroșanu
7. Inchinare . . . . . I. Vespemie
8. Statistică. Note . . . . . Nec. Moșă

BIBLIOTECA
DOCUMENTARA
ȘCOLII PIATRA NEAMȚ

Redacția și Administrația: Inspectoratul Școlar Neamț

17581

COLABORATORII REVISTEI:

VICTOR ANDREI, MIHAI AVADANEI, V. CIUBOTARU,
MIH. COJOCARU, V. DORNEANU, ION DRAGAN, G.
FIDLER, V. GABUREANU, Pr. M. GAVRILESCU, V.
GHÎTESCU, T. MACOVEI, N. MOGA, G. MOROȘANU,
N. PODOLEANU, I. PAPUC, S. PURICE, A. A. ROTUNDU,
V. SCRIPCARU, M. D. STAMATE, C. TĂNASE TEIU,
I. TĂZLĂUANU, VICTOR ȚĂRANU, MIH. TEODORESCU,
D. ȚIPA, C. TURCU, TH. URSU, I. VESPREMIE etc.

A P O S T O L U L

REVISTĂ DIDACTICĂ ȘI LITERARĂ

APARE ODATĂ PE LUNĂ SUB ÎNGRIJIREA CERCULUI DIDACTIC PIATRA-NEAMȚ

FONDATORI:

C. LUCHIAN, V. SCRIPCARU, C. TURCU, EUFR. MANOLIU, ALEX. GHEORGHIU,
M. AVADANEI, D. HOGEA, T. MACOVEI, M. STAMATE, I. RAFAIL, I. STROIA.

COMITETUL DE CONDUCERE

V. GABOREANU și V. ȚARANU redactori.

S. PURICE, casier; M. AVADANEI, secretar-bibliotecar.

EUFR. MANOLIU, V. SCRIPCARU, C. TURCU, TH. URSU, membri.

PEDAGOGIE. DIDACTICE. EDUCAȚIE.

Școale și dascăli din vechime

Cine se încumetă să scormonească din buchile vremii crâmpoșele de viață școlară, pe lângă prilejul unor plăcute recreeri sufletești, va rămânea uimit de cea ce ne oferă un trecut de dascălie, cu toate ciudățeniile timpului. Dar pe același răboj de cultivare a minții, se găsesc din loc în loc luminoase încrustări ale unor meșteri îndrumători de carte și lecuitori de suflete.

Domnitorii țărilor române deschid calea unei frumoase și nepieritoare tradiții culturale, care pornea din tinda bisericilor și se oprea la curtea domnească mai întâi; ori se furișa în chilii și se adăpostea în cancelariile boierești.

Încă din secolul al XIV-lea se poate vorbi despre școalele de *copiști* (pisări), *de psalți sau de scriitori* (dieci, logofetei), școale slavonești — fără să poarte denumirea de școale — care erau nedeslăpite de mănăstiri și care pot fi numite mai bine *diecii*.

La mănăstirea Tismana (Gorj) se află diecia lui Nicodim, din timpul domnitorului Vlaicu Vodă (1364—1380), unde ia naștere un curs de caligrafie; la fel se mai află o diecie la mănăstirea Prislop din Țara Hațegului, tot a lui Nicodim, ctitorul celor două sălașuri sfinte, iar ucenici de ai acestui vestit călugăr au plecat și în Moldova, unde au întemeiat mănăstirea Neamț la 1392, cu sprijinul domnitorului Petru Mușat (1378—1393). La Neamț a luat ființă, tot atunci, o vestită școală de scriere și de zugrăvire a manuscriselor religioase, dându-se prin aceasta mai mult impuls culturii slavone.

Unii domnitori mai înțelepți și mai norocoși s'au gândit să întemeieze școli domnești, cum a fost la Suceava școala domnească a lui Alexandru cel Bun, condusă de Grigore Țamblac din Târnova, un mare predicator în slavona-sârbească venit de peste Dunăre și care găsisese bun adăpost sub păstoria lui Iosif Mușat, mitropolitul Moldovei. La această școală era pe la 1423 și un dascăl vestit, Moise Filosoful din Rebricea, foarte apreciat de Alexandru cel Bun.

Așa după cum prin neprețuita osârdie a voievozilor se întemeiau mănăstirile domnești, tot la fel luau naștere diecii de cărturărie și chiar școale domnești cu dascăli, cu programe și chiar cu unele norme de învățătură. De asemenea, aceste prea însemnate locașuri, pe lângă păstrarea multor odore și comori, mai adăposteau cu sfințenie prețioase manuscrise slavone și bizantine, care erau copiate mai întâi cu îngrijită caligrafie pe hârtie înflorită cu chenare, iar mai târziu au fost și traduse aceleași manuscrise sau copiile lor. Textele mai vechi sau mai nouă se legau apoi cu deosebită grijă și adâncă pietate.

Din acele vechi diecii au ieșit cărturarii și analiștii de valoare: Gavril, călugărul, fiul lui Urie; Atanasie, Paladie, Mircea Caligraful ș. a.

Călugărul Gavril dela Neamț scrie un Tetraevanghel (1435—36) în cinstea lui Căndea Lațcu, părcălabul de Hotin, iar din dragoste pentru biserică ne mai dă: Sbornicul I (1437), Sbornicul II (1440), Mărgăritul (1442), Mineul (1444) și Scărariul (1445). Aici la Neamț se aflau și cei mai meșteri legători care înveleau în catifea scoarțele groase de lemn ale manuscriselor, le ferecau în argint și săpau în metalul prețios chipuri de sfinți.

Iată începutul unei școale de arte și meserii unde, pe lângă psaltichie, se transcriau cărțile sfinte în minunatele trăsă-

turi caligrafice, cu inițiale artistic împletite în variate forme geometrice, cu chenare și frontispicii colorate care încadrează sfinți, ctitori și simboluri.

În secolul al XV-lea astfel de școale se înmulțiseră în amândouă principatele dunărene ; domnitorii dau sprijin și Ro mânilor de peste munți pentru ridicarea atât a bisericilor ortodoxe cât și a unor locașuri de luminare a minții, după cum am văzut la Prislopul Hațegului ; iar Aron Vodă al Moldovei ajută pe popa Mihai dela Brașov ca să ridice acolo o școală românească, în anul 1495.

Iniințate mai întâi în tinda mănăstirilor sau în chilioarele călugărești, asemenea școale tindeau spre oarecare independență. Astfel, se crede că pe la mijlocul secolului al XVI-lea, exista o școală de sine stătătoare la Rădășeni (Baia) unde ar fi învățat și Ștefan Tomșa, domnul Moldovei (1563—1564), iar la Brașov, vechea școală a lui Aron Vodă se reclădește din piatră la anul 1597. Peste munți, la Caransebeș se mai afla o școală de psaltichie, unde era dascăl Efrem Zacan — dascăl de dascălie — unul din tâlmăcitorii Paliei dela Orăștie (1582).

Subt domnia lui Ștefan cel Mare, în Moldova pornise o adevărată mișcare culturală întreținută mai cu seamă de pisări și dieci, a căror muncă era patronată de domnitor și binecuvântată de mitropolit. Documentele vremii pomenesc numele multor dieci, sau logofetei, unii de neam străin, ca Isaia Șușmanovici, Ivan Vladicin, Koste, Teodor Popovici (fiul popei) ; iar alții, români neaoși, ca : Tăutul, Mihai Oțel, Oanță, Vulpaș, Negrilaș, Borcea, Săcară, Borș, Ion Dascăl, Cârjă ș. a., care strecoară în scrisul lor cuvinte românești cu ortografia textelor moldo-slave, căci și unii și alții știau românește. ¹⁾ Acești modești cărturari nu țineau ca să-și immortalizeze numele lor pe toate hrisoavele, de aceea identificarea lor este foarte anevoioasă. Totuși, unele urice din timpul lui Ștefan cel Mare poartă semnătura lui Ifrim dascălul și tot din acel timp cunoaștem pe un vestit pictor și sculptor, diacul Teodor Mrișescul, care lucra pentru domnitor și a ținut să-și semneze nu-

¹⁾ Cu timpul, numele străine ale dascălilor sunt coplesite de nume neaoșe românești ca : Bogza, Buzdugan, Cosmin, Dumșa, Mustea, Pepelea Pilic ; aceștia în Moldova. Apoi : Badea, Berea, Cazan, Cherchelan, Fiera Florea, Mihi, Mogoș, Oprea, Răsmeriță, Stoicea ș. a., în Muntenia.

Întâlnim nume întregi de botez și de familie : Luchian Popescul, Cârstea Mihailescul, Stan Săvescul ; sau nume legate de localități : Eremia Băseanul, Grigorie din Măhaci etc.

mele pe frumoasa Evanghelie dela 1492 aflătoare la bibliotecă din München.

Nu este exclus ca Ștefan cel Mare să fi cunoscut mai multe limbi; cert este că se întreținea cu solii străini în limba slavă, iar singur gândea și scria românește. Nu trebuie să ne mire această relatare pentru un mare domnitor ca Ștefan cel Mare, care avea relații cu atâția crai și diplomați din diferite țări și era înconjurat de atâția cărturari și de iscusiți meșteri, pe care știa să-i folosească la marea lui operă de creațiune, ca și de afirmare demnă a unui popor liber și luminat.

Intregul șir de voievozi ai secolului al XVI-lea nu disprețuia știința de carte și patrona dezvoltarea culturală a țărilor românești. Sub Radu cel Mare (1495-1508) se introduce tiparul în Muntenia prin vestitul călugăr Macarie, ajuns și mitropolit al țării. Tatăl lui Radu, Vlad al IV-lea, fusese călugăr, păstrându-și astfel numirea și ca domnitor: Vlad Călugărul (1482—1495); iar fiul lui Radu, Petru, a fost egumen la mănăstirea Argeș, egumenul Paisie, păstrând ca domnitor și el numirea de Radu Vodă Paisie (1535—1545).

Unii din domnitorii Munteniei și-au exprimat în scris, încă din acele vremuri, gândirea și simțirea lor, ca Neagoe Basarab în a sa cunoscută scriere: *Invățăături ale bunului și credinciosului Domn al Țării românești, Neagoe Basarab Voievod, către fiul său Teodosie Voievod*. Scrise într'o slavonească literară, „Invățăturile”... sunt străbătute de o caldă simțire românească.

Un alt domnitor, Petru Cercel, care călătorise în tinerețe prin țări străine, cunoștea franceza și italiana, compunea versuri în limba popoarelor apusene și reușea să intre în grațiile regelui Franței, Henric III și al Caterinei de Medicis, cu ajutorul cărora dobândi tronul Munteniei (1583-85)

În Moldova, sub Petru Rareș, se instituie o școală de cărturari prin sprijinul călugărului Macarie, episcopul de mai târziu al Romanului și cronicarul domnesc al lui Rareș. Școala aceasta a lui Macarie a dăinuit și sub domnitorii următori: Alexandru Lăpușneanu și Petru Schiopul, având ramificații și filiațiuni cu chinoviile dela Probota și Slatina, ori cu noua cancelarie domnească dela Iași.

Pe la mijlocul secolului al XVI-lea se pomenește de o vestită școală, care se întemeiase în scaunul orașului București, după cum atestă și un uric din 1563 al lui Micul pisăr, ab-

solvent al acelei școale și dascăl el însuși mai târziu.

Așezate în mănăstiri ori în imediata lor apropiere, școalele acelea primitive din sec. al XIV, XV și al XVI-lea erau la început la îndemâna numai a celor din clasa aleasă, boieri și coconi domnești. Odraslele de domni mai aveau și călugări, dascăli de casă, pentru învățarea limbii oficiale și diplomatice care erau pe atunci : slavona, greaca, latina, sau chiar polona și turca; pentru cunoașterea cărților sfinte și a cronologiei dela facerea lumii.

Acele „primitive” școli tindeau încă de timpuriu spre independență, ridicându-și clădire proprie, cu destinație specială pentru *diecie* ori *dăscălie* și purtând numirea aparte : *Casă de înțelepciune*. Așa se explică de ce icoana dela mănăstirea Putna, dăruită de arhimandritul Spiridon în 1566 are următoarea însemnare în românește : „*Înțelepciunea au zidit fie casă*”. *Dascălii aceia vechi, care se osteneau să dea o pregătire cât mai aleasă ucenicilor, erau oameni pricepuți și înțelepți, cunoșteau „adânc din cărți”, își iubeau cu pasiune meșteșugul lor și se lipseau de orice favoruri, n:râvnind la nici un rang boieresc.*

Rămânând credincioși numai profesiei lor, ei duceau la bun sfârșit o rară și nobilă misiune, aceea de a cultiva mintea și sufletul celor tineri, pregătindu-i pe aceștia pentru ocuparea locurilor de cinste și de mare răspundere.

*Dar aceea ce este cu deosebire de important este faptul că pentru pregătirea de dascăli, egumeni, preoți și vlădici începea să fie aleși și copii de țărani, care erau aduși cu sila și instruiți în asemenea case de înțelepciune, urmându-se pilda Mântuitorului din Pescuirea minunată : *D.entre pescari și dintre oamenii simpli să fie aleși învățătorii de oameni*. Și în astfel de școale se învățau : scrierea aleasă și arta zugrăvelii, legarea cărților sfinte, încrustarea podoabelor în scoarțe, săpatul în argint sau în lemn etc.*

În asemenea școale se începea învățarea buchilor din chirilica principatelor și cetirea cărților sfinte slavonești, mai cu seamă după ce se rupe firul tradiției latine. Se învăța psaltichia. Lectura și scrierea erau psalmodiate, buchisite; după o melodie înceată, monotonă și târăgănată, împletindu-se cunoașterea textului cu cântările pe glasuri nazale, din care cauză și în scrisul copiștilor ori a traducătorilor se repetă mereu unele vocale.

Pentru cunoașterea unei limbi oficiale sau a datelor istorice, domnitorii și boierii angajau dascăli de casă. De aceea

cronicarii și istoricii de mai târziu sunt numai de neam boieresc.

Dar nu numai în principatele libere ci și în Transilvania robită luaseră ființă încă mai de timpuriu vechile diecii, sub impulsul diferitelor curente religioase.

Nord-vestul țării și în special Maramureșul au fost cele mai vechi ținuturi, unde a luat naștere scrierea chirilică în forma veche slavonească, dată fiind apropierea de Moravia lui Metodiu și Chiril. În aceste părți s'au scris cele dintâiu cărți slavonești, la noi, cu litere chirilice: Evanghelia (Savina Kníga) și Mineul (Codex Suprasliensis) datând din sec. al X și al XI-lea. Tot în aceste părți ocrotitoare au luat ființă și cele dintâiu focare de cultură românească, spre exemplu la mănăstirea Sf. Mihail din Peri, (Maramureș) care se găsește azi pe teritoriul cehoslovac.

Pisarii, diecii, dascălii și grămăticii, în general, din toate provinciile românești erau adevărați cărturari pentru timpurile lor. Unii aveau studii înalte făcute la școalele din Polonia, în Cracovia mai ales, cum întâlnim încă înainte de Ștefan cel Mare pe Mihul, pisar (1443) sau pe Șendrică, grămătic.

Academia Cracoviensis întemeiată la 1401 de episcopul Petrus Wysz de Radolino primea și pe Români ca să-i lumineze, căci de aceea se și înființase : ad fidei propagationem.. gentium... Ruthenicae et Valachicae... clariorem salutis illuminationem".

Fii de boieri moldoveni din Siret, Suceava, Hârlău, Iași, Roman, Bacău, sau chiar din Tutova au studiat la școalele umaniste din Cracovia și din Lwow ; unii din ei scriau latinește, având și parafă cu litere latine, ca boierul Stanciu din Buhăești (1435). Alții scriau în limba polonă cu litere latine ; iar sub influența scrierii moldovo-slave se obișnuia mai mult scrierea chirilică, cu împetrișări de caractere glagolitice uneori, sau se creau chiar litere proprii românești ca *i* și *g* pentru sunetele *i*, *in* și *gi*, *ge*.

De fapt, la Români avem patru feluri de scriere ; chirilică, glagolitică, latină și grecească.

1. Scrierea chirilică datează din secolul al X-lea, de când există unele texte slave despre care am pomenit. Cu caractere chirilice s'a scris și grecește pe la începutul secolului al XVI-lea ; apoi latinește cu litere chirilice, ca în prefața Liturghiei lui Dosoftei dela 1679 ; s'a scris și ungurește cu chirilice în textele măhăcene, iar în limba română s'a început a

se scrie cu caractere chirilice din secolul al XV-lea sau poate chiar din al XIV-lea secol.

2. Scrierea glagolitică datează la noi din secolul al XV-lea, după cum se observă unele caractere în Psaltirea Scheiană.

3. Scrierea latină este atestată în documentele lui Vlaicu (Vladislav) Basarab al Munteniei și ale lui Petru Mușat din Moldova în secolul al XIV-lea, ca și în tratatele lui Mircea cel Bătrân. Cu caractere latine s'a scris : slavonește pe timpul lui Petru Rareș, iar românește cu litere latine se scrie pe la sfârșitul secolului al XVI-lea. Logofătul Luca Stroici, căruia îi plăcea să scrie cu litere latine în limba polonă și devenise cetățean polon, se iscălea din fală românește și cu litere chirilice ; iar la 1592 scrie rugăciunea Tatăl nostru, care a fost transcrisă cu litere latine de Hieronymus Megister și publicată, în Specimen XL diversarum din Frankfurt, la 1593.

După constatările unor distinși filologi și istoricii scrierea cu litere latine a existat mai din vechime la Români, până ce Alexandru cel Bun, indemnăt de mitropolitul Moldovei, Teoctist I, a poruncit să nu mai fie folosită scrierea latină în țara sa, pentru că înlesnește catolicismul ; iar în loc să fie numai scrierea slavă, ca singura păstrătoare a ortodoxismului.

Scrierea grecească s'a întrebuințat la fel, la noi, din secolul al XIV-lea, după cum se observă din unele scrisori domnești către Patriarhia din Constantinopol.

Ar fi nedrept să credem că n'am avut o veche școală românească alături de cele mai vechi biserici și mănăstiri ale noastre ; iar faptul că unii fii de boieri treceau la studii și în alte țări, aceasta denotă tocmai că se simțea nevoia de completare a învățaturii la școli mai înalte, care nu se găseau încă la noi în acele bătrâne vremuri.

Dar ceea ce este și mai interesant e faptul că și la noi veneau la învățătură tineri din alte țări, încă din vremea veche, pentru învățarea cel puțin a cântărilor bisericesti, dacă nu și a caligrafiei, ori a picturii.

Erau o sumedenie de școli pe lângă mănăstiri, la Neamț, Putna și Dragomirna ; pe lângă episcopii ; la Roman sau la Huși ; ori în marele orașe, capitalele principatelor : la Suceava, Iași, Târgoviște și București.

Un document al lui Alexandru Lăpușneanu dela 1568 ne spune că veneau în Moldova tineri din Galiția, ca să învețe „cântarea grecească și sârbească”.

Era deci un mediu cultural, la noi, destul de prielnic

aşa se explică, în mare parte, şi încercarea lui Despot Vodă (1561-63) de a întemeia la Cotnar universitatea luterană cu o vastă bibliotecă şi cu ramificaţii ştiinţifice, literare şi religioase, pentru care adusesese profesori străini, pe vestiţii umanişti: Johann Sommer, Kasper Peucer, Johann Rheticus ş. a.

Despot voia să depăşească apoi şi activitatea culturală a domnitorilor Moldovei, iar dacă n'a reuşit în planurile sale, aceasta se datoreşte originii lui străine, firii violene şi îgnorării spiritului autohton.

Secolul al XVI-lea se încheie cu o foarte interesantă şi preţioasă mişcare culturală, care contrastează cu frământările sociale şi politice ale timpului aceluia. Dar şi la sfârşitul aceluia secol nu lipseşte atenţia domnească pentru înălţarea vieţii cărturăreşti, aşa cum se concretizează în figurile lui Petru Schiopul şi Mihai Viteazul ; după cum de-a-lungul vremurilor nu a lipsit nici concursul doamnelor şi al domniţelor, care aveau, la fel, preocupări artistice lăsându-ne neîntrecutele cusături în fir şi în mătăsurii, desluşite unele prin măestrite litere care împodobesc şi ele vechile odoare.

Cu alt prilej, ne vom ocupa despre şcoala românească în secolele următoare.

VICTOR ȚĂRANU

Bibliografie

1. I. Bărbulescu. Curentele literare la Români, Bucureşti, 1928.
  2. N. Iorga. Istoria lit. române, vol. II, ed. II, 1925.
  3. " " Istoria Românilor, manual, 1929.
  4. Sextil Puşcariu. Ist. lit. române, Sibiu, 1930.
-

Apercepția la copii. -- Cercetarea și diagnosticarea ei.--

1. — Fișa pedagogică oficială tratează tangențial sau ignoră chiar, unele funcțiuni sufletești care trebuiesc neapărat cunoscute, din cauza rolului însemnat pe care-l au în asimilarea cunoștințelor ce le pri este elevul în școala primară. După capitoul care cere referințe asupra intuiției la elevul de curs primar, ar trebui să urmeze cercetarea și diagnosticarea apercepției. Dacă experimentatorul trebuie să știe care este fondul de percepții, domeniul în care are mai multe percepții, claritatea intuițiilor și tipul de intuiție a elevului, apoi e categoric că trebuie să știe — și aceasta însemnează mai mult decât însușirea sau corectarea unei cunoștințe — ce atitudine are elevul dela interiorul lui spre obiectul sau ființa pe care o intuiește, lumina subiectivă pe care o proiectează copilul asupra obiectivului ce-i stă în față gata să fie recepționat prin simțuri. Trebuie cunoscută această funcțiune sufletească pe care grefând o intuiție nouă facem să svâcnească un gând, o judecată nouă, personală, efortul formal și material încălzite de temperatura și mobilitatea unui interior infantil, care tinde, crește spre împlinire și realizare în cosmosul multicolor, polifonic și polimorf a naturii. Un învățământ pe măsură, individualizat — dar individualizat nu în sensul unei anarhii libere, ci în sensul adâncirii de potențial spre armonia socială — trebuie să cunoască atitudinea și cunoștințele pe care le are elevul, când este pus în fața noutăților variate ce sunt obligatorii după programa analitică. Aceasta pare că s'a uitat sau s'a evitat, când s'a întocmit fișa pedagogică pe care o introducem și o completăm obligatoriu în școala primară.

2. — Funcția apercepției este cartea de vizită, avantgarda vieții sufletești, care ia contact în fiecare clipă cu percepțiile, noutățile pe care le pune în legătură cu reprezentările, lucrurile vechi, intuite altă dată. Este „interpretarea elementelor noi cu ajutorul elementelor vechi asemănătoare, pe care le avem deja în conștiință; sau este funcția de asimilare a d telor noi cu ajutorul datelor vechi similare aflate în conștiință”.¹⁾

Felul cum primim și interpretăm impresiile noi, pe care le

1) I. Petrovici și N. Bagdasar: Psihologie p. 141.

căpătăm dela realitate, depinde de individualitatea fiecăruia, adică de capitalul sufletesc, de care dispune fiecare individ în parte, prin urmare, de experiența lui anterioară. Am putea zice că ideile, sentimentele și dorințele aflătoare în conștiința fiecăruia, sunt ochelarul sufletesc, prin care privim impresiunile dela lumea din afară".¹⁾

„Această interpretare a realității prin prisma conținutului sufletesc, aflător de mai înainte în conștiință, sau această asimilare a elementelor noi cu ajutorul elementelor asemănătoare existente în conștiința noastră, o numim a percepție".²⁾

În procesul de cunoaștere, a percepția are următorul rol :

I. — Face posibilă înțelegerea ; II. — Completează cunoașterea cu elemente noi. „Dar această completare, pe care o aduce a percepția, se rezumă însă, nu numai la elemente noi, ci și la elemente vechi, existente în conștiință, dar care n'ar veni în sprijinul elementelor noi, nu s'ar ridica, prin urmare, în centrul luminos al conștiinței, dacă nu s'ar produce procesul a percepției".³⁾ ; III. — prin a percepție se interpretează realitatea și se stabilesc raporturi cauzale între fenomene".⁴⁾ ; IV. — A percepția dă sprijin atenției — mai ales atenției sensoriale a copilului — prin intensitatea și noutatea impresiilor. Aceasta provoacă un interes momentan.

Ca să se realizeze a percepția, trebuie ca a) ideile noi să găsească puncte de contact cu experiența anterioară a elevului.⁵⁾ b) „materialul cel vechi, care trebuie să dea sprijin în asimilarea ideilor noi să fie, la momentul oportun, redeșteptat în conștiința elevului și nu numai atât, dar să fie conștiincios analizat, pentru a ne convinge, că el are claritatea necesară pentru a sprijini ideile cele noi".⁶⁾

III. — „În fine, trebuie să ținem seama de asemenea, că în materialul acesta vechiu nu intră numai elemente de ordin intelectual, adică ideile din experiența anterioară, ci intră o sumă de elemente de ordin afectiv și volițional".⁷⁾ A percepția copilului evoluiază, ca toate facultățile sufletești. Prin cercetările psihologilor Meuman, Stern și Dür s'au stabilit 3-4 stadii ale acestei evoluții. Iată-le :

1) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 364.

2) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 366.

3) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 367.

4) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 378.

5) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 370.

6) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 373.

7) G. G. Antonescu. Pedagogia generală p. 373.

„Un prim stadiu este acela în care copilul își îndreptează atenția aproape numai asupra elementelor izolate, care alcătuiesc tabloul, adică asupra persoanelor și obiectelor luate în mod separat. Această primă fază a fost numită de experimenterii *stadiul substanței*, fiindcă se referă la substanțele, la obiectele, care sunt în joc.

Un al doilea stadiu este acela, în care elevul începe să-și îndrepteze atenția nu numai asupra obiectelor și persoanelor sau ființelor, ci și asupra funcțiilor, pe care ființele de pe tablou par că le execută. Acesta va fi deci *stadiul acțiunii*. El ar începe cam pe la vârsta de 8 ani. Până la această vârstă s'ar manifesta mai mult stadiul substanței.

Mai târziu, între 9-10 ani, s'ar manifesta un al treilea stadiu în evoluția funcțiunii apercetive, stadiul în care copilul începe să-și îndrepteze atenția cu deosebire asupra relațiilor, asupra raporturilor, pe care le constată între obiectele și ființele aflătoare pe tablou, fie că este vorba de raportul spațial, fie că este vorba de cauzalitate și altele. Acesta ar fi *stadiul relațiilor*, cum l-au numit experimenterii.

În fine, al patrulea stadiu, cel mai avansat, este acela în care elevul își îndreptează mult atenția asupra diferitelor proprietăți ale obiectelor, persoanelor sau lucrurilor, care se găsesc pe acel tablou. Până în acest stadiu el numește obiectele, determină acțiunile, pe care le fac ființele, arată raporturile, care se pot stabili între obiecte și ființe și între ființe și obiecte, însă nu ne descrie în mod amănunțit și precis fiecare obiect în parte, cu toate proprietățile lui.

Acesta este ultimul stadiu; copilul este atent și asupra acestui element. Acesta a fost numit *stadiul calității*, fiindcă elevul este atent asupra calităților, asupra însușirilor obiectelor observate¹⁾.

3.—Este în deobște cunoscut că oamenii nu au aceeași atitudine sufletească față de un obiectiv oarecare, nu au funcția apercetivă la fel. Unii percep într'un fel, alții într'altfel cu totul diferit. Aceasta nu este o consecință a unui fapt voluntar, ci o atitudine dictată de suflet, dinăuntru, care depinde de constituția sufletească a fiecărui om în parte și de fondul apercetiv cu care vine să facă cunoștință, cu obiectivul dat, nou.

Această deosebire este limitată. Modul de apercetere se reduce la patru tipuri distincte, precizate de Binet, după numeroase experiențe, care sunt:

¹⁾ G. G. Antonescu, *Pedagogie generală* p. 377—378.

I. — *Tipul descriptiv* — înregistrează și relatează fidel elementele obiectivului separat, fără să facă legătură între ele și nici cu întregul din care fac parte.

II. — *Tipul erudit* — este opus celui descriptiv — insistă foarte mult asupra impresiilor personale. Reduce la minimum detaliile obiectivului dat, pe care-l socotește un pretext pentru evasiune în păreri personale și cunoștințe mai vechi, care adeseori nu au nicio legătură între ele și nici cu întregul din care fac parte.

III. — *Tipul observator* nu se mulțumește să relateze numai ceea ce a observat, ci stabilește raporturi logice între părți și întregul care le compune.

IV. — *Tipul sentimental* caută să se transpună în situația ființelor, obiectivelor, să realizeze o unitate, nu logică, așa ca tipul observator, ci afectivă, pe bază de sentiment.

„Dacă am observa aceste patru tipuri în tranziție dela primul la cel de al patrulea, am vedea cum la primul, descrierea elementelor personale, subiective, este redusă la minimum și cele obiective sunt ridicate la maximum“¹⁾ La al doilea tip „elementul apercceptor este aproape suveran, este dominant; prin urmare, o tranziție în care elementul subiectiv câștigă din ce în ce mai mult teren în dauna elementului obiectiv.“²⁾ La tipul III-lea „elementul subiectiv apercceptor începe să se accentueze“³⁾ iar la tipul IV „elementul subiectiv apercceptor este foarte accentuat“⁴⁾.

4. — Cum se poate determina, experimental, tipul apercetiv al fiecărui elev din clasă? Foarte simplu. Se împart foi de hârtie, pe care elevii își notează numele. Sunt avizați că li se va prezenta un tablou pe care trebuie să-l observe cu băgare de seamă și după aceea să scrie ce au văzut.

Se expune, în fața elevilor, un tablou care să reprezinte o ființă oarecare, o scenă din viața oamenilor, sau chiar a animalelor, pe care îl vor observa 10 minute. Nu li se dă nicio lămurire; după epuizarea celor 10 minunte se dă comanda de lucru. Fiecare elev arată printr'o compoziție ce a observat în tablou. Timpul pentru facerea acestei lucrări nu este determinat. Tabloul poate rămânea, în acest timp, în fața elevilor.

După ce elevii își termină lucrările, acestea se strâng toate

1) G. G. Antonescu. *Pedagogia generală* p. 382.

2) " " " " " " 382.

3) " " " " " " 382.

4) " " " " " " 382.

se cerceetază cu atenție și se notează pe ele tipul apercetiv căruia-i aparține autorul. După această operație se alcătuește un tablou general al clasei cu numele fiecărui elev. În dreptul fiecărui se notează într'o coloană specială, căruia tip apercetiv îi aparține.

Pentru a se ușura diagnosticarea tipurilor apercetive a elevilor, dăm câte un exemplu de compoziții făcute de către elevii Școlii de aplicație depe lângă Normala de băieți din Fiața-Neamț :

S'a expus în fața elevilor din cl. IV-a un tablou intuitiv care reprezenta *barza*.

Tip erudit. — *Barza* — Odată cu primăvara vin berzele. Barza trăiește prin mlaștini și se hrănește cu broaște, șerpi, pești și alte găngăni. Ea își face cuibul sub streșinile caselor. Are niște picioare lungi și subțiri. Câteodată, când se aprinde câte o casă, arde și cuibul berzelor. Și vezi cum mor arse de focul năprasnic. Iar toamna, berzele pleacă, adunându-se în stoluri. În legătură cu berzele sunt foarte multe povestiri. Așa de pildă : „Berzele și steagul românesc în Basarabia”. „Moțul ciocârlanului”. „Vin berzele” și alte multe povești pe care le fac oamenii în legătură cu aceste păsări. (A. R. cl. IV)

Tip observator — *Barza*. — În tabloul acesta văd : o casă cu un cuib de berze deasupra, apoi o barză într'o mlaștină stând într'un picior. După casă o altă barză, tot în mlaștină, care mănâncă o broască. Berzele sunt cei mai întâi oaspeți ai primăverii. Barza are un cioc lung, picioare lungi și acoperite cu pene. Dacă stricăm cuibul unei berze, ea aduce foc și ne aprinde casa. (M. Șt. cl. IV)

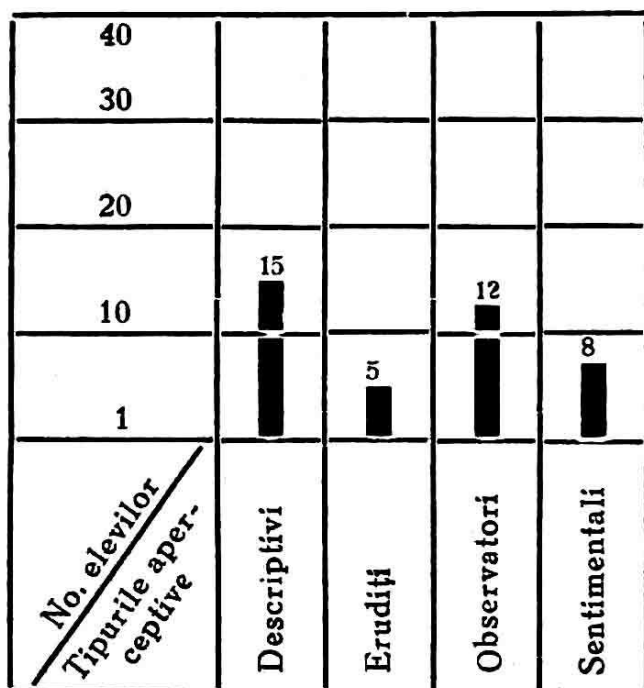
Tip sentimental. — *Barza*. — Barza a plecat astă toamnă cu puii și acum se întoarce înapoi. Și tot odată cu dânsa au plecat și alte păsări călătoare și care se întorc acum la cuiburile lor. Și cum au ajuns, s'au așezat berzele pe apă și și-au făcut cuiburi, ca să scoată pui pe care au să-i crească. (S. O. cl. IV)

Tip descriptiv. — *Despre barză*. — „Eu văd o barză. Barza are ochi, picioare, cioc, pene de culoare albă și neagră. Eu văd casa. Casa are ușe, horn, lângă horn e cuibul berzei din ghimp și în cuib trei pușori. Văd lacul, trestia și iarba. În lac văd barza care caută broaște, șerpi și altele. Mai văd pomi, berzele cum duc mâncare la puii lor. La casă văd : ferestre, uși, trepte; mai văd : pământul, pietre, bulgări și rădăcini; mai văd : cerul senin; mai văd pomi înalți și verzi. Mai

văd și flori. Altceva nu mai văd.” (D. T. cl. IV ¹⁾)

5. — Pentru ca să avem oglinda rapidă a tipurilor aperceptive din clasă, care să ne fie ca un „memento” la începe-rea lecțiilor, se alcătuește un grafic cu cinci coloane. În prima coloană se indică numărul elevilor care aparțin fiecărui tip. În celelalte coloane se indică prin linii sau curbe fiecare tip, așa fel ca acesta să se întâlnească, la perpendiculară, cu orizontala numărului de elevi care aparțin fiecărui tip,

Presupunând că am experimentat cu o clasă compusă din 40 de elevi repartizați în felul următor : 15 descriptivi, 5 erudiți, 12 observatori și 8 sentimentali, vom avea graficul următor:

Datele graficului se pot exprima în sectoare de cerc. Se împarte numărul gradelor — 360° — la numărul elevilor din clasă. După aceasta se calculează sectoarele, înmulțind numărul gradelor atribuite unui elev cu numărul elevilor care au fost repartizați la fiecare tip aperceptiv.

Vom avea în cazul de mai sus : $360^{\circ} : 40 \text{ elevi} = 9^{\circ}$

$$15 \text{ elevi descriptivi} \times 9^{\circ} = 135^{\circ}$$

$$12 \text{ „ observatori} \times 9 = 108^{\circ}$$

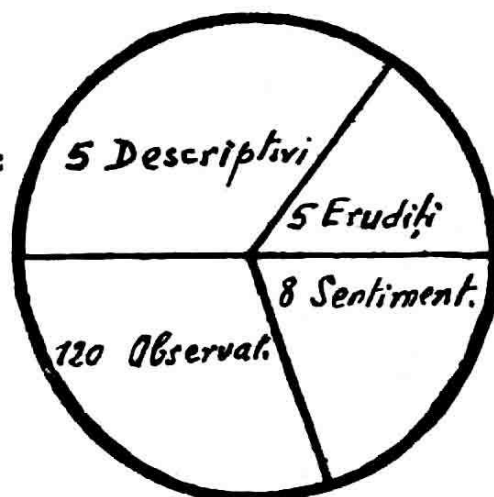
$$8 \text{ „ sentimentali} \times 9 = 72^{\circ}$$

$$5 \text{ „ erudiți} \times 9 = 45^{\circ}$$

$$\text{Total } 360^{\circ}$$

¹⁾ Nefiind în cl. IV niciun tip descriptiv am dat un exemplu din „*Studiul individualității*” de N. Apostolescu p. 14-15.

În sectoarele de cerc vom avea :

Consecințe pedagogice. — „Cunoașterea tipurilor apercceptive ale elevilor are o importanță deosebită pentru învățământ. Cunoscând direcția de apercepere a fiecărui elev, învățătorul va putea să facă o mai exactă individualizare a învățământului, dozând cunoștințele și mlădiindu-și metoda după tipurile apercceptive din clasă, și în același timp, va ști ce să pretindă fiecărui elev și cum să-l îndrumuze, ca apercepția să se facă cât mai complet. Pentru aceasta, prima operație la care este obligat învățătorul conștiincios, când își ia în primire clasa, este să determine tipurile apercptive ale elevilor săi. ¹⁾

6. Cunoașterea fondului apercptiv. — Nu se pot face lecții cu profunzime spațială și temporală, dacă nu se cunoaște fondul apercptiv al elevilor. Procedeu care se poate folosi experimental pentru cercetarea bogăției de cunoștințe este simplu și destul de ușor.

a) La elevii din cl. I, care vin pentru prima dată la școală, se aplică procedeul Hartman. Se iau 100 de noțiuni uzuale care să privească: diferitele ramuri ale vieții omenești, plante, animale, minerale, fenomen din natură, numiri folosite la împărțirea timpului, la munca ogorului, etc. și se alcătuește un tablou. La alcătuirea acestui tablou trebuie neapărat să se țină seamă de regiunea și mediul — urban sau rural — în care trăiește elevul. Elevii sunt chemați și cercetați individual dacă cunosc aceste noțiuni. Fiecare răspuns bun se notează cu un punct. După ce se cercetează toți elevii, se alcătuește un tablou în care se înscrie numele elevilor din clasă și numărul de puncte obținut de fiecare în parte.

Pentru stabilirea etalonului clasei și diagnosticarea fondului apercptiv al fiecărui elev în parte, procedăm, ca la bareme, înșirând numărul răspunsurilor dela cele mai puține până la cele mai numeroase. Reducând procentilașiul la decile

¹⁾ N. Apostolescu: Studiul individualității p. 15.

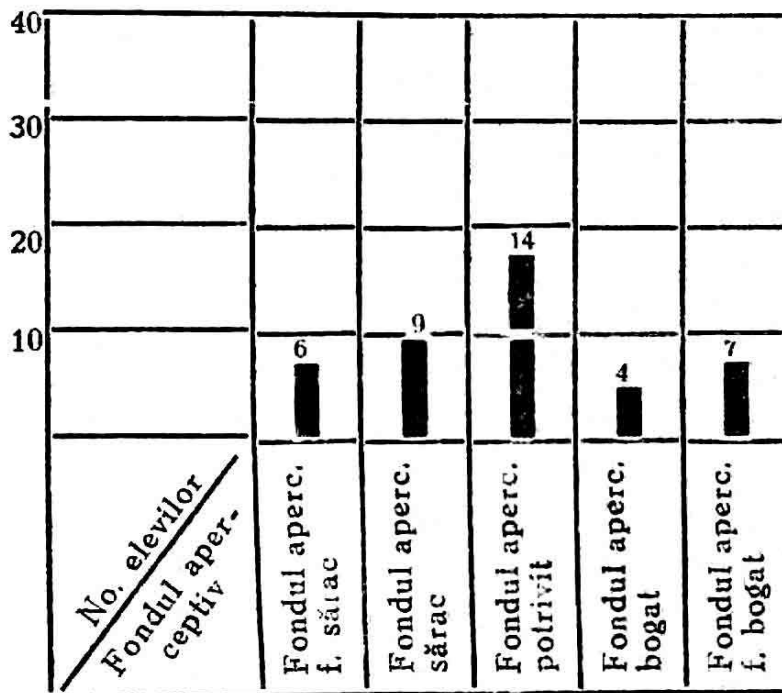
sau chiar la quartile, vom avea cinci grupe de răspunsuri care le cotăm: *fond foarte sărac, sărac, potrivit, bogat și foarte bogat.*

Dacă am presupune aceeași clasă de 40 elevi și răspunsurile ar varia dela 10 puncte până la 80 puncte, cotarea s'ar face astfel :

10—24	răspunsuri (decila 20)	= f. sărac
24—38	" (decila 40)	= sărac
38—52	" (decila 60)	= potrivit
52—66	" (decila 80)	= bogat
66—80	" (decila 100)	= f. bogat

Dacă luăm un elev care a obținut 13 puncte, a dat 13 răspunsuri, și-l raportăm la etalon, observăm că are fondul apercetiv foarte sărac ; și dacă un alt elev a dat 76 de răspunsuri, obținând 76 de puncte, după etalon se cotează cu fondul apercetiv foarte bogat.

Oglinda fondului apercetiv se poate exprima în graficui următor :

In exemplul nostru observăm că :

6	elevi	au	fondul	aperceptiv	foarte	sărac
9	"	"	"	"	—	"
14	"	"	"	"	—	potrivit
4	"	"	"	"	—	bogat
7	"	"	"	"		foarte bogat

Consecințele pedagogice în cazul acesta se deduc cu ușurință. O parte din elevi au fondul apercetiv sărac sau chiar foarte sărac. Invățătorul trebuie să se străduiască să li-l îmbo-

gătească lecție cu lecție și zi de zi, până îi ridică la nivelul mediu al clasei. Nu trebuie scăpat din vedere faptul că elevii dela orașe au fondul apercceptiv mai variat dar mai superficial decât cei rurali, care au fondul apercceptiv mai simplu dar mai profund.

După ce s'au terminat cercetările și s'a diagnosticat apercceptia elevilor din clasă, se poate alcătui următorul tablou care să cuprindă toate datele obținute în urma experiențelor :

No. crt.	Numele și Pronumele elevilor	Tipul aper- ceptiv căruia aparține	Fondul apercceptiv			Observații
			No. punc- telor	Decila	Diag- nosti- cul	
1	I. T.	Descriptiv	63	80	bogată	

b) La clasele II—VII fondul apercceptiv se cercetează la începutul anului școlar, făcând o repetiție generală a materiei învățate în anul precedent. În locul experimentului, se cotează elevii după observația directă a învățătorului. În fiecare zi se notează, în carnetul de observații zilnice, felul cum au răspuns elevii și după 2—3 săptămâni, când învățătorul este perfect edificat, se cotează fondul apercceptiv al fiecăruia și se trece în catalogul general cu diagnosticul respectiv.

M. Cojocaru

După douăzeci și cinci de ani...

Școala Normală de băieți a împlinit în toamna acestui an douăzeci și cinci de ani de viață. Un sfert de veac în istoria culturii e puțin; în sbaterea spre lumină a colțului nostru de provincie, e însă mult.

Căci un sfert de veac înseamnă atâtea rânduri de școlari crescuți în cuibul cărturăresc al școalei; atâta copilărie cursă peste băncile roase de ea; atâtea visuri împletite aci și atâtea gânduri înălțate sub acoperișul ei; atâția dascăli care sunt, sau care au intrat în întunericul veșnic, care și-au lăsat tinerețea iar alții chiar vieața, în încăperi umede și joase.

Vor fi fost și alunecări. Dar aruncând dela capătul atâtor ani o privire înapoi, faptele apar strălucitoare în zarea depărtării. Nu se vede decât argintul din ele. Pe acesta îl culegem și-l aducem ofrandă muncii dascălești și școlărești, săvârșită de 25 de ori în acest locaș sfânt al culturii. N'a avut parte de prea mari bucurii, mai adesea de nenorociri. N'a fost bogată, ci a luptat pururi cu sărăcia, pe care în mândria ei școala a ascuns-o cu grije. Nici un slujitor de-al ei n'a ajuns *om mare* în țară, spre a putea-o astfel ajuta. Ci toți, aproape, au muncit modești și tăcuți, știuți de prea puțini.

Școala și-a deschis porțile la 15 Noemvrie 1912 în casele Isăcescu de pe str. Petru Rareș, dărâmate chiar în vara acestui an. Ctitori i-au fost Ministrul Instrucțiunii Publice de atunci, C. C. Arion și fostul prefect al jud. Neamț, Leon Bogdan, ginerele marelui Kogălniceanu.

A funcționat în primul an cu clasa I-a și an cu an și-a completat restul claselor.

Cu efectivul mărit, nevoia de adăpost s'a făcut tot mai simțită. Localurile închiriate: „Casa Lalu“, „Casa Simionescu“, „Casa Ghițescu“, Sala de Gimnastică a Liceului, devin în curând neîncăpătoare. Impărțită în 6—7 locuri, rostul ei educativ suferea nespus.

Cine nu-și amintește sălile nehygenice, scările putrede, dormitoarele cu pereți mucezi?

Aşa au învăţat totuşi carte primele generaţii şi în anii războiului 1917—1918, şcoala prezintă, bine pregătită, prima serie de absolvenţi.

Încă o trudă şi localul nou a fost şi el gata în 1930. Un lot de 22 ha. e câştigat în diverse răstimpuri, câştig care aminteşte de numele lui Oscar Stati, al d-lor Nicu Ioaniu şi D-tru Hogeia, foşti primari ai oraşului Piatra.

Corpul didactic tributar la începutul liceului, se completează din ce în ce; astfel, a ajuns astăzi să cuprindă în majoritate profesori definitivi.

Nenorocirile nu-i dau însă răgaz. E proaspăt în amintirea tuturor focul care i-a mistuit acoperişul. A trebuit înţelegerea largă a actualului Ministru al Educaţiei Naţionale, D-l Dr. Const. Angelescu, pentru ca şcoala refăcută, să-şi poată ţine cursurile, neîntrerupte nici o zi.

Adăpostul ei nu e în întregime gata. Mai are şi alte nevoi şi lipsuri. Afară de ajutorul de sus, şcoala îşi aminteşte însă că are atâţia fii risipiţi pe întinsul ţării. Nu s'a risipit ea darnică atâtor generaţii ?

Un fost elev al şcoalei noastre scria undeva despre o strângere a rândurilor foştilor elevi în jurul şcoalei-mamă. Se propunea, după fericita expresie a directorului actual, durarea unei asociaţii: „Prietenii Şcoalei Normale Gh. Asachi“. O întâlnire măcar anuală, o mică jertfă materială, o bibliotecă pedagogică şi o revistă, scut în anii grei ai crâncenelor reduceri bugetare, iată ce aşteaptă şcoala dela foştii ei elevi.

Ce mişcător ar răsuna la sfârşitul unui an şcolar numele unui premiu, instituit de asociaţia celor trecuţi pe băncile şcoalei !

Căci noi ne silim să ţinem cât mai sus şi să ducem cât mai departe facla culturii.

La Iaşi, acum doi ani, la Piatra anul trecut, voinicii noştri au fost primii. Iar scriptele noastre poartă în cuvinte de laudă, judecata şefilor ierarhici.

Bucuria dascălilor e drumul bun pe care-l urmează ucenicii.

Noi ne-am făcut datoria !

Victor Andrei

Marele Voievod de Alba Iulia*)

La 25 Octomvrie este aniversarea nașterii Măriei Sale Mihai I, Mare Voievod de Alba-Iulia, moștenitorul tronului României întregite și fiul celui dintâi rege pământean.

Născut și crescut ca și augustul Său părinte în țara noastră și în mijlocul nostru, regescul vlăstar simbolizează și întruchipează strălucit, toate aspirațiile generației de mâine.

Crescut la școala vieții curat românești, Măria Sa, deși tânăr, s'a identificat complet cu aspirațiile nației, căreia urmează să-i ducă destinele, atunci când va fi chemat la postul de înaltă răspundere.

Puțini sunt acei care nu l-au văzut lucrând, fie în echipele regale studențești, pentru ridicarea satului, fie în tabere străjerești la munca de folos obștesc, fie însoțind pe Majestatea Sa Regele Carol II-lea la inaugurarea localurilor de școli, la punerea pietrii fundamentale a unei biserici, sau la vre-o paradă militară, urmărind cu atenție și deosebit interes desfășurarea forțelor armate ale nației. Peste tot, regescul vlăstar cercetează și se informează în dorința de a cunoaște și învăța. Cine n'a auzit despre silința la învățătură a Măriei Sale Voievodului, ale căruia răspunsuri la diferitele examene ce a dat, au făcut pe membrii examinatori să declare că Măria Sa este dotat cu calități excepționale ?

Și, Doamne, cât de darnică a fost natura față de poporul românesc, când a înzestrat pe fiul celui dintâi rege pământean, cu ținuta maiestooasă a lui Carol I, făuritorul regatului și cu bunătatea de suflet a lui Ferdinand I, făuritorul României Mari, și cu puterea de muncă și voința de fier a M. S. Regelui Carol II-lea, Voievodul culturii și al unității naționale.

Cu aceste calități, la care se adaugă figura blândă și ochii albaștri ca seninul țării noastre, cum să nu fie iubit Măria Sa Mihai, Marele Voievod de Alba-Iulia ? Cum să nu fie divinizat Făt-Frumosul țării noastre ? Cum să nu-L iubim noi, când străinii ni-L fură din ochi ?

*) Din cuvântarea ținută la 25 Oct. 1937.

Dregătorii țării, reprezentanții Străjii țării și conducătorii oștirii s'au adunat anul acesta la Sinaia, în semn de recunoștință față de fericitul părinte, iar ca răsplată a muncii și a meritelor excepționale a Măriei Sale Voievodului, l-au înălțat la gradul de sublocotent în oștirea țării.

La Sinaia noastră pitorească, au fost prezenți delegați și reprezentanți din 9 țări aliate, care au ținut să cinstească cu prezența lor acest eveniment, a cărui importanță a depășit hotarele țării noastre. Intocmai ca în povești : prinți moștenitori și delegați de oștiri și guverne străine, de peste nouă mări și nouă țări, au venit să ne admire Făt-Frumosul nostru, în care nația întreagă își pune toate speranțele ei de viitor și-i urează: Sănătate.

ION ARNĂUTU
Comandant de Stol

Peisajul românesc și țărănul român

În pastelurile lui V. Alecsandri

Vasile Alecsandri, petrecându-și tinerețea la țară, la moșia tatălui său din Mircești, trăind în mijlocul naturii, a putut să ne zugrăvească atât de frumos adevăratele peisagii și viața țărănului român, în volumul său de poezii „Pasteluri”. Poetul n'a fost impresionat de peisagiile și viața Românului numai dintî un singur anotimp, ci de toate priveliștile minunate ale celor patru anotimpuri.

Așa, în pastelul „Iarna” ne înfățișează atât de singuratice și lipsite de viață satele românești.

*„Și pe'ntinderea pustie, fără urme, fără drum
Se văd satele pierdute, sub clăbucii albi de fum”.*

Apoi, în pastelul „Viscolul”, ni se înfățișează un peisaj românesc, din timpul iernii grele, strecurând un fior de teamă în sufletele noastre.

*„Lupii suri ies după pradă,
Alergând, urlând în urmă-i prin potopul de zăpadă,
Turmele tremură; corbii sbor vârtej răpiți de vânt
Și răchitele se'ndoaie, lovindu-se de pământ.*

Dar iernile grele dela noi sunt întovărășite de viscole și vijelioase vânturi :

*„Munții sunt a lui altare, codrii organe sonore,
Unde crivățul pătrunde, scoțând note'ngrozitoare”.*
(Miezul iernii)

Alecsandri, după ce ne descrie locurile noastre în timpul iernii, peisagii, care ne zugrăvesc viața înfrigurată dela noi, urletul ce-l produce crivățul de miazănoapte, și viscolul năpraznic care acoperă în straturi groase toată fața neagră a pământului, ne redă prin descrieri foarte frumoase, priveliștile minunate de mișcătoare ale primăverii. Așa, în pastelul „Sfâr-

șitul iernii" ni se înfățișează câmpia bălută de razele dulci ale soarelui de primăvară, care face să se ridice într'un ritm lent aburii umedului pământ.

*„Câmpia scoate aburi ; pe umedul pământ,
Se 'ntind cărări uscate de-al primăverii vânt“.*

În „Dimineața" ni se înfățișează mișcarea veselă atât a țăranului român, care se pregătește de muncă, dregându-și uneltzele, cât și a tuturor viețuitoarelor care sburdă voioase prin câmpia îmbrăcată în haina cea verde, atât de dragă tuturor.

*„Muncitorii pe-a lor prispă dreg uneltzele de lucru.
În grădini, în câmpii, prin poene și prin vii,
Ard movili buruienoase, scoțând fumuri cenușii.
Caii sburdă prin ceairuri ; turma sbieră la pășune ;
Mieii sprinteni pe colnice fug grămadă'n răpegiune
Și o blândă copiliță, torcând lână din fuior,
Paște bobocea de aur lâng'un limpede isvor“.*

După cum pictorul Grigorescu ne-a redat în culori vii turmele cu oile și țăranuțele cu furca'n brâu, așa poetul Alecsandri ne-a redat aceleași peisagii cu minunate descrieri. Dar pe lângă aceste încântătoare descrieri, în care ni se înfățișează natura țării noastre, cu toate frumusețile ei demne de admirație, poetul ne arată în pastelul „Paștile“, un crâmpei de viață românească de cea mai mare frumusețe, descriindu-ne scrânciobul din marginea horii și jocul flăcăilor și al fetelor, care privesc hora lină, în sunetele de vioară, de cobză și de naiu :

*„Un scrânciob mai în vale, pe lângă el adună
Flăcăi și fete mândre, ce râd cu voie bună ;
Și'n sunet de vioară, de cobză și de naiu,
Se'ntoarce hora lină, călcând pe verde plaiu“.*

Dar, pe lângă peisagiile acestea, Alecsandri ne redă și tablouri minunate, în care se vede țăranul român lucrând cu multă dragoste ogorul, isvorul lui de bogăție.

Așa vedem în pastelul „Plugurile" :

*„Boi plāvani în câte șase trag se opintesc în juguri,
Brațul gol apasă'n coarne, fierul taie brazde lungi.
Ce se 'nșiră 'n bătătură, ca lucioase negre dungi“,*

Sau :

*Plugul zace'n lan pe coastă, iar un mândru
flăcăuș,*

Mână boii la isvoare și îi paște la imaș.

*Dar lumina amurgește și plugarii către sat
Hăulind pe lângă pluguri se întorc dela arat.*

Aici ni se descrie foarte frumos seara, care se lasă încet, încet, pe ogorul țaranului mulțumit și voios. Dar odată ogorul arat, desigur că trebuia să fie și semănat. În pastelul „Semănătorii”, ni se înfățișează la fel, o simplă și frumoasă imagine.

Semănătorii harnici cu sacul subsuoară,

Pășesc în lungul brazdei, pe fragedul pământ...

Insfârșit, prin pastelul „Lunca din Mircești”, puterea de descriere a frumusețelor naturii își ajunge apogeul, Alecsandri redând această minunată exclamație :

„Luncă, luncă, dragă luncă ! raiu frumos al țării mele

Ca grădinile Armidei ai un farmec răpitor

Și Siretul te încinge cu-al său braț desmierdător !

Toate aceste peisagii românești, pe care poetul le-a descris pentru a oglindi frumusețile naturii țării noastre, cu deosebire din Moldova, ne insuflă un sentiment nostalgic de primăvară, ca și un presentiment de viață fericită.

Dar, poetul, pe lângă încântătoarea natură din anotimpul primăverii, ne descrie și minunatele peisagii din anotimpul verii, în care ne zugrăvește secerișul lanurilor galbene de grâu, care au aspectul unui râu ce curge liniștit, la adierea desmierdătoare a vântului calduț de vară, ca în pastelul „Secerișul”.

In cel lan cu spicuri nalte au intrat secerătorii,

Pe când era încă umed de răsufllul aurorii,

*Toți, privindu-l de departe, parcă 'noată 'n galben
râu.*

Fetele fără ștergare și flăcăii fără brâu”.

Pe lângă minunatele priveliști ale câmpiilor, poetul ne mai descrie și viața țaranului român, care se oglindește foarte bine în aceste pasteluri, cu o notă de tristețe, care apare la începutul iernii, după cum vedem în pastelul „Sfârșit de toamnă”.

„Boi rag caii nechează, câinii latră la un loc

Omul trist cade pe gânduri și s'apropie de foc”.

După cum la fel se arată toate bucuriile și ocupațiile lui, când vine primăvara, pe care plugarul o așteaptă cu nerăbdare, pentru a-și începe lucrul său cel sfânt :

*„Brațul gol apasă'n coarne, fierul taie brazde lungi
(Plugurile)*

sau :

*„Semănătorii harnici cu sacul subsuoară
Pășesc în lungul brazdei pe fragedul pământ,
Svârlind în a lor cale, sămânța după vânt“
(Semănătorii)*

Și apoi urmează urarea ce și-o fac țăranii, când se'ntâlnesc la capătul ogorului :

*„O mie, zice unul, menind cu veselie
„Noroc și roadă bună!“ adauge un alt.
„Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
„Ca trestia cea'naltă să fie paiul 'nalt!
(Semănătorii).*

Dar, pe lângă muncă, țăranul nostru păstrează cu sfințenie și sărbătorile creștinești, ducându-se dimineața la biserică, iar după masă la hora din mijlocul satului, ca să privească hora lină a flăcăilor și a fetelor, după cum am văzut în pastelul „Paștile“. Apoi, vara, ne este înfățișat țăranul român la seceratul grâului și strânsul fânului, ca în pastelul „Cositul“.

*„Iată vin cosașii veseli, și pe rând,
sub a lor coasă*

*Câmpul ras rămâne verde ca o apă luminoasă.
Unii brazdele răstoarnă, în căpiți alții le-adună,
Le clădesc apoi în stoguri și cu stoh le încunună“.*

Deasemenea ni se oglindește viața țăranului român de prin părțile, parcă lipsite de viață ale Bărăganului unde :

*„Nici casă, nici pădure, nici râu răcoritor,
Nimic nu'nveselește pe bietul călător“.*

Așa parcă vedem următorul tablou :

*„Un car cu bivoli negri a stat lângă fântână
Vr'o doi români în soare și-o sprintenă română
Incongiură ceaunul ce fierbe fumegos*

P foc... și mai departe un câne roade-un os.

Dar pe lângă viața plugarului, poetul ne-a înfă-

țișat și ocupația simplă dar frumoasă a țărancei române, ca în pastelul „Fântâna” :

*„Nevestele trec iute torcând lâna din fuioare
„Și sucind fusul vârtelnic, ce-o atinge la picioare“.*

Dacă V. Alecsandri a scris în timpul tinereții înflăcărâte poezii, din care reies sentimente de dragoste și naționalism, apoi în epoca maturității, atras de frumusețile naturii țării sale, ne-a descris cu multă dragoste și deosebită măestrie priveliștile românești și vieța țaranului român, într'o formă idilică și plină de seninătate.

GROSU TEODOR

Cl. VII-a Normală

S T R I G Ă T U R I

*Foaie verde trei scaieți,
Hai la horă, măi băieți,
Care vreți, care puteți,
Care nu mai rămâneți
Rezemați pe sub păreți
Ca purceii la coteț.*

II

*Hai, mă babă, să jucăm,
Că fata ne-o mărităm;
Ferice de fata mea,
Vai de capul cui o ia!*

III

*Bistriță, râu de argint,
Valurile tale mint ;
Curg încet și'n valuri line,
Dorul meu îl duci cu tine.*

IV

*Copiliță ce nu crești?
Ori cu badea te iubești!
Mai era una ca tine
Și trăia cu badea bine.*

Arsinte T. (Farcașa)

cl. V-a Normală

H r i s o v

*Purces-a Craiul către Soare — apune,
când veșnicia leatul își adoarme ;
nici azi în cronici slova de cărbune
nu'ndrugă tânguitul din dumbrave,
nici zbuciumul singurătății oarbe.*

*Domnița plânse'n umbra din cerdac
și'ncet se stinse așa pe-o amintire,
iar din ruina ei se mai desfac
regretele
ca plantele din lac.*

*Morminte vechi, neînțelese doine
ascunde toamna care vrea să plece.*

*Doar frunzele ce-au prins din nou să sune,
mai băsmuiesc prin vânturi reci și'n freamăt,
de Craiul neîntors din Soare-apune.*

I N T E R I O R I Z A R E

*La hotarul, strajă între gând și moarte,
seara vieții mele pare inegală ;
de aureola ei monumentală
labirint nirvanic de mă mai desparte.*

*Fila se întoarce spre-o mistificare ;
clipa mi-i otravă și avântul dungă ;
sufletu-axiomă vreau să mi-l străpungă
suliți de lumină lacome de soare.*

GEORGE MOROȘANU

I N C H I N A R E

*Trei chipuri de moți, legendă prin veac.
Arhangheli cu paloș de criță și foc...
Oprit-au istoria lumii n loc
Cu chiotul sângelui vajnic de dac.*

*Trei căpitenii au fost, numai trei:
Crișanul, Cloșca și Nicola Urs,
Dar sângele drept ce silnic a curs,
Pus-a țării Valache temei.*

*Din munți, din miezul pădurilor,
Pornit-au să judece, să darme
Și, soli ai dreptății, să sfarme
Palatele și lanțurile grofilor, furilor.*

*Vânduți ca și Crist, de un netrebnic, pe—arginți,
Stăpânii vremelnici la moarte i-au dus...
Pășeau bărbătește, cu frunțile sus,
Să moară, ca Dacii, senini și cuminți.*

*Că sângele lor n'a curs în zădar
Ci, munte durat-a din țarnă spre cer...
Să vină toți grofii cu foc și cu fier
Martirii-s de strajă la vechiul hotar.*

*În vieață, în luptă, în moarte, tot trei.,.
Prin volburi de veacuri, icoane, ei cresc.
În suflete'n piatră, și'n doine trăiesc
Ai țării Valache simbol și temei.*

I. Vespremie

Statistici care pot fi folosite în conferințe populare

*Date la Breaza, 1934, de D-nii
Doctori Rusu și Timaru dela
Institutul Național Zootehnic.*

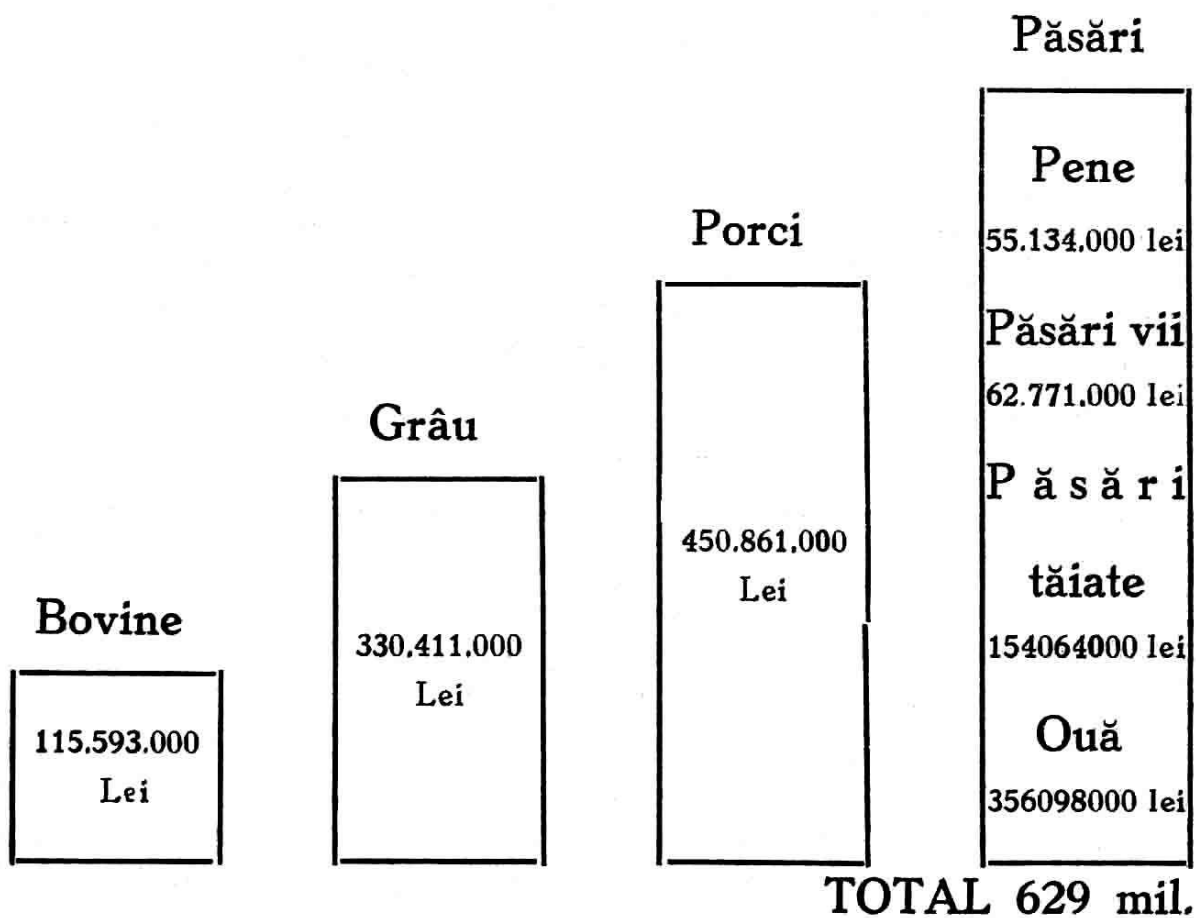
Procentul plantelor furagere în diferite țări				
Țările	Suprafața cultivată			
	Cu cereale		Cu plante furagere	
	ha.	%	ha.	%
Danemarca	1.306.000	54	1.108.000	46
Franța	11.041.000	67	5.308.000	33
Cehoslovacia	3.484.000	75	1.131.000	25
Belgia	726.000	75	228.000	25
Germania	11.904.000	77	3.392.000	23
Olanda	439.000	80	108.000	20
Ungaria	4.116.000	84	766.000	16
România	10.910.000	94	134.000	6

Exportul de produse ale solului și produse ale creșterii, față de exportul total, în 1930

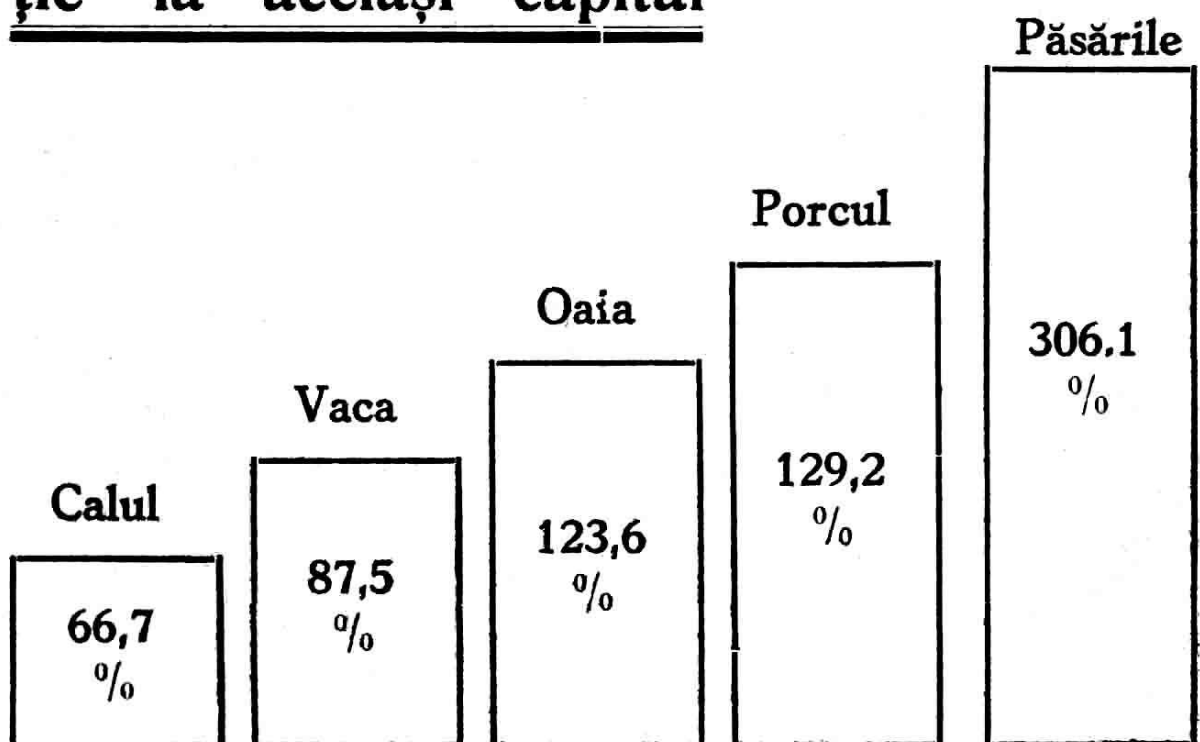
Numele țării	Produse ale solului %	Prod. ale creșterii %
Noua Zeelandă	—	90.
Uruguay	9,9	79,7
Danemarca	3,5	76,5
Irlanda	1,6	79.
Australia	15,8	69,5
Argentina	35,9	39,2
Ungaria	25,9	35,4
Olanda	8,7	31.
Jugoslavia	18,6	26.
Bulgaria	65.	23,3
Polonia	13,5	21,4
România	50.	12.

Exportul comparativ al diferitelor produse agricole pe anul 1932

Capacitatea de producție la același capital

Fragmente din notele luate la cursurile de conducători de cămine culturale ținute la Breaza în 1934

— Din teoriile psihologice nu putem extrage viața exactă a copilului, dar din expunerea unui artist o putem înțelege mai ușor. Artistul de geniu, scriitorul de geniu, prin intuiția lui, prin mobilitatea lui, se poate scobori, înțelege, trăi și reda exact mentalitatea, simțimintele și tot ce-l animă pe copil, — făcând reflexii în care găsești adevărate lecții practice.

De aceea trebuie să cunoaștem literatura copilului.

Apostol D. Culea

— Maghiarii și mai ales Șvabii au societăți de copii puse sub conducerea preoților.

Copiii merg regulat la biserică. Fac cu rândul la curățit vasele sfinte, la făcut curățenie în biserică.

Emanoil Bucuța

— Familia Regală își păstrează tradiția seculară: fiecare membru să cunoască o meserie.

Regele Carol I cunoștea sculptura.

Regele Ferdinand, pictura.

M. S. Regele Carol II a învățat cu drag legătoria de cărți.

Tzigara Samurcaș

— Ca să facă cineva o monografie bună, trebuie să fie sociolog, geolog, psiholog, medic etc., ntc.

Dimitrie Gusti

Muzeele formează un mijloc de culturalizare a satului. Mărim fondul intelectual și sufletesc al poporului.

Dr. Antipa

— Muzeul trebuie să fie oglinda satului.

H. H. Stahl

— Cooperația este steaua care va salva situația, aducând capitalul în mâna muncitorului.

$\frac{1}{3}$ din oameni sunt, astăzi, cooperatori.

T. Ionescu — Pașcani

— La botez, la nunți, la morți, când e vorba să donați ceva, donați o carte.

Apostol D. Culea

— Satul este o bisericuță cu mai multe case împrejur.

Lascarov Moldovanu

— Biblioteca este memoria omenirii...

Decât o bibliotecă fără bibliotecar, mai bine un bibliotecar fără bibliotecă.

Emanoil Bucuța

— Un popor care nu citește rămâne mereu în inferioritate, fără forță și impuls de creație, fără pasiune pentru gând și dragoste.

Gh. D. Mugur

— Cultura e ceva de creație, ceva activ, vizibil. De aceea: nu există cultură populară, ci cultură a poporului. Nu există cultură generală, ci cultură personală.

Dimitrie Gusti

— Bulgaria are 3500 biblioteci mari cu localuri proprii, la 7000 sate.

Cehoslovacii au 16.000 biblioteci și 1% neștiutori de carte.

Italienii au autobuze biblioteci, care colindă satele.

Emanoil Bucuța

— Povestea este un admirabil mijloc de educație. În Statele Unite, unde sunt atâtea neamuri, sunt povestitori talentați care colindă țara, strângând oamenii la un loc — în clipe de repaos — și povestind în limba engleză. Fiecare învață și se silește să guste plăcerea unei fermecătoare povești.

Dar noi, cu poveștile noastre, n'am putea măcar desvolta gustul de citit?

Apostol D. Culea

— Sarea pusă pe rană oprește hemoragia.

În timpul hemoragiei să nu se dea băuturi fierbinți, ci reci de tot, chiar gheață.

Dr. Drăguș

— Cultivarea plantelor medicinale aduce un venit mai mare decât a oricărei culturi agricole.

Th. Mândru

— Germania importă fructe de 20 miliarde.

La 48 milioane pruni, Românii au : 40.000 cazane de făcut țuică și 1700 cuptoare de uscat.

La 40 milioane pruni, Jugoslaviî au : 30.000 cuptoare de uscat și 1400 cazane.

Emil Cociu

— Pentru a cunoaște dacă o casă este umedă se pun la colțuri, înlăuntru, farfurii cu sare. Dacă sarea devine prea udă, camerele sunt umede.

Aurelia Simionescu

— Noi nu putem să ne valorificăm fructele pentru că sunt de varietăți diferite ; străinătatea cere și după culori :

In August — albe.

„ Septembrie — alb-roșcate.

„ Noiembrie — roșii.

Emil Cociu

— Analfabet e și omul care nu are nici un fel de trebuință sufletească de a se înnoi, omul care se mulțumește cu cât a învățat. Chiar profesorul universitar, care știe numai cursul său pe dinafară, e tot un analfabet.

Apostol D. Culea

— Fiecare sat are caracterul său individual ; totuși ceea ce se întâmplă în lumea largă, se întâmplă și într'un sat.

Tot binele și tot răul din lume se găsește acolo.

Dimitrie Gusti

— Cea mai puternică unealtă în lupta socială pentru răspândirea culturii este cartea.

Gh. D. Mugur

— Să facem „ora copilului“ măcar odată pe săptămână. O șezătoare în mic.

Șezătorile încălzesc sufletul copilului.

Șezătoarea trebuie să fie o petrecere intimă, familiară, dulce ca o favoare: (păcăleli, ghicitori, jocuri de petrecere).

Șezătorile sunt și niște texte de constatat inteligența copilului.

Apostol D. Culea

PAGINA OFICIALĂ

1) Dăm în copie ord. M. E. N. Nr. 165929 | 937:

În vederea îmbunătățirii agriculturii cu toate ramurile ei, a îngrijirii mai bine a gospodăriilor, a educației profesionale, tehnice, culturale și morale a sâtenilor, cum și a stabilirii mai multei armonii și solidarității între ei, pentru fapte bune, Ministerul Agriculturii și Domeniilor a găsit că organizarea lor în asociații de interes profesional ar fi un mijloc eficace, prin care s'ar putea realiza mai bine aceste desiderate, deci și ridicarea satelor.

În acest scop a tipărit statutele pentru înființarea de asemenea asociații, denumindu-le „Bunii gospodari” și a început acțiunea de construirea lor, prin serviciile agricole județene.

Cum prin aceste asociații se poate activa, pentru desăvârșirea oricărei acțiuni de interes pentru viața rurală, de toți acei care au un rol în ridicarea acestei vieți rurale și cum domnii învățători au un rol principal în această acțiune, este bine ca și d-lor să contribuie la înființarea asociațiilor „Bunii Gospodari” în satele d-lor și să ia parte activă la îndrumarea lor, ajutând astfel într'o măsură destul de mare, personalul serviciilor agricole, care are însărcinarea de a se ocupa cu înființarea, îndrumarea, supravegherea și controlul acestor asociații.

Veți lua deci măsurile convenite ca d-nii învățători să ia contact cu personalul serviciilor agricole, care are statute și instrucțiuni pentru construirea acestor asociații, și printr'o conlucrare armonioasă, să contribuie, cu tot devotamentul, la înființarea, dezvoltarea și consolidarea acestei acțiuni.

2) Liga „Temperanța” pentru propaganda anti-alcoolică, recomandă revista „România Nouă”. Abonamentul este de 40 lei lunar.

Doritorii se vor adresa la sediul Ligii, Calea Victoriei Nr. 64, București.

3) M. E. N. cu ord. Nr. 164396 | 937 face cunoscut că dese atacuri cu pietre asupra trenurilor, care pricinuesc asupra călătorilor, atâta rău sunt să-

vârșite de copii de prin mahalalele orașelor sau care păzesc vitele în câmp. Pentru a se curma acest rău, directorii de școli vor ține conferințe și vor sfătui pe locuitori să facă educația cuvenită pentru combaterea acestui rău social.

4) Dăm mai jos ord. Insp. șc. Iași Nr. 31026 | 937.

Avem onoare a vă face cunoscut că Ministerul cu ord. Nr. 154137 | 937, în urma avizului Cosiliului Inspectorilor generali primari Nr. 3498 din 22 | IX 1937, pentru aplicarea dispozițiilor art. 120 din legea înv. primar, cu privire la înaintarea înv. la gr. I, menține și pentru anul școlar 1937 | 1938, dispozițiile deciziei No. 134499 | 1936 și anume:

Pentru înaintările la gr. I în înv. primar, în cursul fiecărui an școlar, învățătorii vor face cereri la Minister, numai în cursul lunii Septembrie.

Inspecțiile speciale, pentru înaintarea la gr. I se vor face dela 1 Octombrie la 1 Mai, numai de Inspectori generali, iar propunerile de înaintare se vor face odată pentru toți învățătorii din regiunea fiecărui inspector general și pe data de 1 Sept. a anului în care se face propunerea.

Drepturile materiale ale învățătorilor înaintați, se vor acorda dela data înscrierii sumei în buget.

Binevoii a comunica celor în drept.

**Manuscrisele se vor trimite pe
adresa d-lui prof. Victor Țăranu
Piatra-Neamț**

„GH. ASACHI“
TIPOGRAFIE, STERIOPIE
LEGĂTORIE DE CĂRȚI

— 1937 —

D-sale

Const. Turcu

D:

lui Nicolae Papapici

Secretarul

liceului

Comuna

Piatra Neamt

Județul